

J. A. Mogelen hasierako idazkera: hiru platika eta 1783ko dotrina

X. ALTZIBAR
(E.H.U., Leioa)

Abstract

In these four selected texts, dated approximately between 1770 and 1783, we aim to show the evolution in the written Bizcayan Basque of Juan Antonio Mogel, one of the creators of the so-called literary Bizcayan Basque, before he reached his well known and characteristic model in works like Peru Abarca or Confesino on around 1800. In fact, the evolution is constant: in the beginning he wrote following Guipuzcoan –not Bizcayan– patterns, specially the Jesuit Sebastian Mendiburu, his main source, but shortly after he attempted to write in a more cultivated Bizcayan Basque in the catechism of 1783. Throughout all this first period he did not use at all some of the most characteristic and distinctive –from Añibarro's– graphical signs of his spelling system: doubled vowels and p (instead of f).

Hona hemen J. A. Mogelen hiru platika eta 1783ko dotrinaren zati bat, egilearen hastapeneko idazkera eta berau nola joan zen garatuaz erakusteko. Grafia eta idazkerako aldakuntzetan oinarrituta, hiruzpalau maila eta berauei dagozkien aldikadaxko bereiz daitezkeela uste dugu J. A. Mogelen hastapenetan, platicok datarik jarrita ez daramaten arren.

Lehena, hobeki esan, “*Gaur nator...*”, J. A. Mogelen hasiera-hasierako sermoi edo platika dugu. Ikus daitekeenez, egileari zaila egiten zaio ongi letratzea, batez ere hitz bukaeran. Adibidez, ergatibo eta pluraleko marka (-c) ez du jartzen franko aldiz. Hitz eta esapideetan ere erdarakadak agertzen dira (4 *ternerabat*, 9 *penitenciagaz vitar-te*, 10 *Erreguetic Pueblo gustirainocua*).

Bigarrenak, “*Tobias gaztia...*”, J. A. Mogelek ja bere idazkera landuz eta, besteak beste, bere ortografia zuzenduz doala erakusten digu. Adibidez, eta salbuespen batzu gorabehera, txistukarien arloan (*guztia*, *bazter*, bokal artean -tze-, -tzi-). Mendiburu eta Kardaberazzen liburuetan idazten ikasiz doa. Platika hau, hain zuzen ere, oihartzuarraren *Otoitz-gaiac* (Iruña: J. A. Castilla, 1760) obrako zati baten itzulpena da (III, 186-189 eta 197. or.). Hitzetan ez ezik (2 *Sulezaco*, 6 *gendaguiro*), b-ren –*Peru Abarca*-n arbuaiatuko duen grafia– erabilkeran ere argi ikusten da Mendiburuk Mogelengan izandako maisutza (1 *arraintzar-hau*, 3 *bume*).

Hirugarren platicak ere, “*O Munduba, ce illuntasunian...*”, eredu bera du eta testu laurden bat bederen *Otoitz-gaiac* I 251-254. orrialdeetako zatien itzulpena da. Hemen ere nabarmena da aipatutako eragina (2 *gogarguiz*, 3, 7(2) *bista*, 5 *bastiro* e.a.).

Gainera, *j* antehiatikoa erabiltzen du erregulariki, hitz bukaeran behintzat, baita nagusiki hitz erdian eta bokalerdi kasuetan. Azken aldeko otoitzak, "Jesusen arimia santificanaguizu..." Kardaberaz *Egercicioac* I (Iruña: A. Castilla, 1760? 122. or.) du eredu.

1783ko dotrinak, behin eta berriz esan bezala, Kardaberazena apaintzeko asmoa du, lexikoan nahiz morfologian, hitz ordenan eta grafian (ikus aip. art.). Asmoa esan dugu, berori beti lortzen ez dukeen arren. J. A. Mogelen aurreko sermoi edo platikekin konparatuz gero, aldaketa batzu nabari dira dotrina honetan, batzu Kardaberaz beraren eraginez. Morfologian, pluraleko sozietibo eta datiboan *-acaz* eta *-ai* erabiltzen ditu, Kardaberazek bezala, aurreko zalantzak (*-equin* / *-aquin* / inoiz *-acaz*, *-ai* / *-ei*) alde bat utzita. Adizki trinkoetaranzko joeratxo bat ere somatzen da, ohiturazko ekintza adierazteko erabiltzen duelarik (partizipioa + *darua*, *darue*). Grafien arloan azentua jarri ohi du, kasu jakin batzutan gehienetan (genit. pl. *-èn*, nomin. pl. *onèc*, *dabè*), hots, bokal bituen ordez berorien kontraioaren ondoriozko azentua hobesten du. Zalantzan ageri da azentua beste adizki batzutan (*dà*/*da*, *dirà*/*dira*, *dagò*/*dago*, *derichò*/*dericho*...). Txistukariei dagokienez, bokalerdiko *s* bitua (ez sabaikari aurreko igurzkarri edo txetxekaria, /š/ irudikatzekoa) erruz ageri da (*jaussi*, *jasso*, *ossua*, *messediac*, *essan*), eta frankotan *ltz*, *rtz*, azken hauek Kardaberazengan bezala. Azkenik, *-ai* edo, batez ere, *-ei* diptongo + *n* Moglek aldaketa gabe idatzi ohi du (*cein* edo *ceyn*, *ain*, *orain*), aurreko sermoi edo platika eta Kardaberaz ohitura (*ceñ*, *añ*, *beñ*) baztertuz.

Ikus daitekeenez, oraindik ez da agertzen bokal biturik, salbu banakaren bat, ez *p* *f*-ren ordez.

Sermoieta testua Moglek bere letra harro eta ederrez dakarren moduan jartzen saiatu naiz, kasu batzutan (aditz jokatuak e. a.) hitzak elkartuta dauden ala ez igartzea erraz ez den arren. Puntuazioa gaurkotu egin dut batzutan, hobeto irakurtzeko. Laburdurak osatu egin ditut kortxetearen bidez eta parentesi artean *sic* edo, zalantzarazko irakurketa aditzera emateko, galdera zeinu bat jarri. Oharretan agertzen dira zuzenketak.

1. CON[GREGA]CION JHS. Dominice III post Pentecostem. Thema: *Erant aporpinquantas ei Publicani eta Pecatores.*

Gaur nator zubei varri onac emotera. Gaur dator Jaungoicua Pecatari [En margen: Exordio breve] bere vide ona galdudabenen billa. Gaur nator jausi diranai escuba emotera jaiqui ditezan. Zorionecua Pecatariac, zorionecua Publicanuac, Christogana urreratuten diranac. Yrabastendabe onegaz Christo euracana urreratutia, Santiago Apost[olu]bac dinuan leguez. [En margen: S^s Jac. C. 1(?) *Apropinquate Deo et aporpinquabit vobis.* Urreratuzaita Jaungoicuagana, ta Jaungoicua urreratuco jatzu.* Baña Jauna, itanduco dau norbaitec: Celan urreratueinguein Jaungoicuagana? Beriala eranzuten deutsu Apostolu santu onec. Garbitueguizubez zeuben escubac pecatariac, Garbitueguizubez viotzac, *emundate corda vestra.* Bigunduzaita, ta negareguizu. Zure barria viurtubedi negarrera, ta zure poza tristezara. Cer dau (*sic*)¹ esatia baño: Eguineguizu Penitencia, ta botaeguizuz pecatubac escu ta viotartetic (*sic*)². Cer besteric egueiban Magdaleniac urreratuzanian Christogana, ta busticitubanian bere oñ santubac negar malcuagaz? Cer besterit (*sic*)³ egueiban lengo barriac negarrera viurtutia baño? Modu onetan eldu cirian Christogana gaurco Evangelioico Publicano ta pecatariac. Christinau orañ artian sarritan loytuzarianori pensamentu, ta eguite charrequin, naidozu Jaungoicua aurreracuan serbidu viotz garbiagaz? Urreratuzaita bada zu bere Christogana ta enzuneguizu cer dirautsun, *Miseri estote, lugete et plorate.* Bigunduzaita negarragaz. Pecatari triste vicio charrembaten sartuta zagozana, naidozu Christoren aldecuia izan? Urreratuzaita beragana, ta enzuneguizu cer dirautsun, *risus vester in luctum convertatur.* Baña *Jauna, celan urreratuco gara Christo gana,* ta celan enzungo deutsagu Christori?. Nic eranzutendeutsut, au eguingo dozu Sacramentu penitenciacuaren vitartez ta Confesoriac enzunagaz, ceinzuc ifinidituban bere ordetozat.

[En margen: Símil / legua] Ycusi daigun bada lenengo ce virtute ta indarandicia dan Sacramentu santu Penitenciacua. Baldi (*sic*)⁴ sarna edo lepra andibat baceunca, ta bacenqui daguala Yturribat leguez baten barruban, ceifien ura (*sic*)⁵ osatu ta quenduten daben beinguan Lepra gaistua, etzinate juango aimbat lasterren garbitutera Yturri (...) uragaz osatu edo (...)?. Gustioco [margen: Aplic[aci]on] eranzungo dozu baietz. Bada ceimbaten arimac arquituten dira pecatubaren Lepra gaistuagaz gaisotuta? Cergaitic bada juaten eztira aimbat lasterren Penitenciaco iturrira quencera Lepra charra? Aimbeste indar dauca Sacramentu onec? Bai neure enzula maitiac. Au ateratenda Jesu Christoc Seme galdu, edo Prodiguaren gañian esaeban parabolic. Bada dino bere Aitac, echera viurtuzanian, emoeutsala lastan andibat; onegaz aitueguiten euscula pecataria penitenciacuaren vitartez adisquidetuten dala Jaungoicuagaz, ta pecatu gustiac parcatuteneutsazala. Dino gueiaga (*sic*)⁶: Seme galduric ibillizanon jancieraguin eutsala lenengo Stolia. Au da lenengo gracia justueguiten gaitubana, ta pecatariaren arimia edertutendabena. Yfinieutsan onesosteruncian anillubat atzian, ta auda eguite on gustien asieria, ceinzubequin irabazten daben Ceruba. Yfinieutsan jateco ederbat; au da justubac dauquen viotceco baquia. Aita jausizan semionen lepo gañera, au da alderatutia eucan aserre, ta decretua. Ylleraeguieban ternerat seme onen jaritzat (*sic*)⁷; cergaitic penitenciacuaren vitartez illtendan moduembaten pecataria, eguiten dala justu, edo viztuten dala Jaungoicuarenzat. Ta azquenian dino ifiniebala musica ederbat, cergaitic poztuten dan Jaungoicua penitenciacuagaz, ta postu, ta edificuetan diran Proximuac.

[1. Peccata de Mat. 18.] Lenengo bada estaldu, ta deseguinduteditu (*sic*) pecatu gustiac Jesu Christo (*sic*)⁸ esaten deuscun leguez S(a)n Matheoren aotic. *Qualcumque*

solveritis super terram erunt soluta et in Celo. Au da, Sacerdotiac ascaturen ditubenac Confesinoe eguiasco⁹ baten vitartez, ascaturbat (*sic*)¹⁰ izango dira Ceruban. Gustiac amatetan ditu Confesinoe ombatec. Enzun eguizu cer dirautsun Jaungoicuac Micheas Prof[e]ta S[antu]baren aotic. *Projiciet in profundum maris omnia peccata vestra.* Botaco ditu zuben pecatu gustia (*sic*)¹¹ ichaso barrura. Botaten bada arribat ichasuaren ondora, eztau gueiago urtego. Eztabe zuben pecatuba (*sic*)¹² Jesu Christoren odolene erdijan sartubac penitenciaren vitartez, gueiago urtego. Ycusicitubanian Moysesec Egypcioarra (*sic*)¹³ itoten Ychasuan esaneutsa Ysraelgo Puebluari. *Oran beguien aurrian dacusuzan Egypcioarrac eztitu gueiago icusico* ichasuac surrutucoditubalaco. Modu onetan Jesu Christoren odolatan itotendiran pecatubac, eztituz gueiago icusico.

Poztuzaitte pecatari Jaungoicuagana viortuguradozunoc Ezequiel Prof[e]ta Santubac dinuanagaz. *Si impius egerit poenitentiam, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius.* Baldin pecatariac eguitenbadau poenitencia (*sic*), astucojat celacua izan dan, ta gomutaeztitu gueiago bere pecatu gustiac. Au indartuteco, eztozu iracurten, Jesu Christo (*sic*)¹⁴ erresucitau ezquero verbaric eguieutsala San Pedroric (*sic*)¹⁵ ucatutiagaz pecatueguiebalaco, ezta beste apostolubai bere ichiebelaco sarritan bacarric. Baña cergaitic au? Cergaitic San Pedroc pecatuba ezagututa negarandiac eguincitubalaco. Baña cer izango zan san Pedrogaz, baldin poenitencia benetaco bat eginezpalitu? Cer izango zan, baldin icusita pecatubaren anditasuna bere Maisuonaren contra eguiebalaco campora urtenda negar andiac eguinezpalitu eguinzituban leguez? *Flevit amare.* Cer izango zan baldin guelditubalitz pecatueguieban lecuban, ta urtenezpaleu ocasinotico campora negar eguitera? Ezeban Penitenciaric eguingo, ascori igarotenjacon leguez, ceinzuc gura leuquen poenitencia eguin, baña eztabe gura San Pedro leguez urten campora negareguiten; eztabe gura ocasinotico urten; ta agaitic guichi irautendau onlaco desiuac. Baña cer izangozan, itanduten deusut ostera, Santuonegaz baldin poenitencia beriala eguinezpaleu? Ygaroco jacon, Judas errucarriaric (*sic*)¹⁶ igaro jacona. Pecatueguieban tristeonec. Baña ez eban urten negar eguitera, ta etzan Juan Jesu Christo billatutera. Argaitic dago orañ, ta egongoda beti Ynfernucos su andietan. Cer izango da zugaz pecatari tristia, baldin artuten ezpadozu San Pedroren exempluba, beriala negareguitendozula zeure Jaungoico onaren contra eguitendituzun pecatubac gaitic? Cer izango da, baldin bazagoz naguitasunian Judas gaistualeguez poenitencia eguin bagaric? Ychieguiozu onen exemplo charrari, ta jarraitu eguiz (*sic*)¹⁷ San Pedrorenari; eguitendozula eguiasco poenitencia. Bada Eutimioc dinuan leguez, ezta Jaungoicuac gomutetan eguindituzun pecatubacgaitic; baldin damu andibat artuten badozu. Ycusieban inoc gueiago ichasuan itozan Egypcioarrembat (*sic*; *Egypcioarrembat?*)¹⁸. Ez. Bada moduoneta (*sic*)¹⁹ deseguinduco dira poenitenciaren vitartez, ez bacarric autortu edo confesau dituzun pecatubac, bai ta autortuten austu (*sic*)²⁰ jatuzun (*sic*)²¹ ceure erruz ezta.

Bigarren. Biurtutendeutsa lenengo gracia, ta [Margen: Restituit (...)] lenengo ari-miaren vicitzia, anchinaco osasun, ta edertasuna. Jazotenjaco Namanic (*sic*)²² igarojacona. Aguindeutsan Eliseo Profeta santubac Capitau oni garbitucedilla Jordango Ybaian, baldin osatugurabeeban eucan lepra charetic. Eguieban Profeta santubaren aguin-duba, nun beriala Juanjacon lepra gustia, ta bere corputceco aragua geldituzan umebatena leguezcua. *Sicut caro pueri parbuli.* Modu onetan ondo confesetan danari, ta poenitenciac iturrian garbitutendiranañ Jaungoicuac aguin-dutendabeneleguez, viurtutenjacue lenengo animaco garbitasuna. Magdalenia pecatari andibat izanzan,

baña penitencia andiagua egueibalaco, maitetueban Jesu Christoc beste gustien artian, ta gueiago irabacieban penitencia eguiñagaz, pecatubagaz galdueban baño. San Pedroc pecatuegueieban: baña penitenciaren vitartez irabaci ebalaco Jaungoicuaren amodio andiba (*sic*)²³, jazoeban bere Eleisaco sillara, arcenebala bere Eleisaco Vicarioztzat. Nabucodonosor erregue soberbio andiac penitencia egueieban, bada ibillizan zaspirtian mendietan animaliatat eguinda, ezagutueban Jaungoicuaren ala, edo indarra, ta azquenian ascoren ustian salbauzan. Penitencia da ain indar andicua, cein da arima lenago ilda eguana viztutendaben; ta lenago pecatuban eguincituban obra onac illac, ta meritubaricuac baciriambere, eguitenditu valio andicuac. Charrabat ur emontebadeutsa gracian jarridanac pobre egarridambati, artuco dau premio andibat Cerubetan San Matheoc dinuan leguez.

[Margen: Restituit a mortificata] Gueiago. Biurtuten ditu bere valiora eguite onac pecatubaren vitartez illic egozanac. Biurtuten dau Jaungoicuaren adisquidetasuna, cein galdueban pecatu illgarriac. Au adituten emotendescu Jaungoicuac Joel Profetaren aotic. *Reddam vobis annos quos comedit locusta*. Biurtucodeutsudaz lurreco langosta gaistuac jandituban urtiac. Langosta gaistua da pecatu mortala, ceinec jaten deutzazan ascorti urte ascoco frutubac. Bada beinguan artugurabadituzu urte ascotan galdudituzun frutubac, egueineguizu penitencia illtendozula onegaz langosta caltegarridunau. Guisa, edo modu onetara pecatu mortalac beinguan galdueraguitenditu urte ascotaco frutu, edo obra onac. Baldin alderatuten bada justuba bere *bide onetatic*, esatendau Jaungoicuac Ezechielen aotic, *ta peccaturit (sic) eguiten badau, esteutse valioco eguindituban obra on gustiac. Si averterit se iustus a iustitia sua, et fecerit iniquitatem, omnes iustie (?) eius quas fecerat non recordabuntur*. Bacarric penitencia vici batec, ta ez bacarric aocuac, irabastendau beriala, beinguan pecatuba²⁴ galduebana.

Yrugarren Beregaz (*sic*) penitencia (*sic*) dacarren ona, da arimaco poza, ta baqueta-suna. Pecatubac beragaz dacar bildurtasun andibat. *Non est pax impiis, dicit Dominus Deus tuus*. Ez dauque baqueric gaistuac, dino zeure Jaun, ta²⁵ Jaungoicuac, esateutsu Ysaiasec. Pecatariac dira ichaso aserrebat leguescuac, cein ecin guelditudan. Beguira nola Cainec pecatuegueiebanian illtenebala bere Anaia Abel, usteeban Mundu gustiac bera illbiaebala²⁶. *Omnis qui invenerit me occidet me*. Ezeban aurquituten Mundu gustian Erribat, ceifetan bere conciencia baquetuceitian. David Erregue santubac bere ezagutueban au esatenebania (*sic*)²⁷. Neure pecatuba beti dago neure contra. *Ta azquenit cer poz, ta baquetasun arquiteite*, dirautsu San Crisostomoc, *bildurra, ta peligruba daguan lecuban? Cer poz arquiteleguique bere viciciagaz aserratuta daucanac Jaungoico andia?* Nun arquiteuco dozu bada baquetasuna? Bacarric vicitza onian, bacarric penitenciagaz vitarte irabacirico Jaungoicuaren gracian. Ce gozotasuna artuebala ustedozu lapur onac enzuebanian Jesus maitiaren aotic: *Gaur izango zara neugaz Ceruban?* Ezjacon gomutetan igaroteban pena, ta miñic enzuebanian verba gozo ta ederau. Confesau eutsanian San Eleutheriori Clodoveo Erregui (*sic*)²⁸ pecatubat negar andiequin, cein confesetaco eucan lotsa andia, artueban bere viotcian añ poz andia, ce ondasunez beteaban Eleisia pozaren pozac. (*sic*)²⁹

[Margen: Mutat Dei Decretum.] Bostgarren (*sic*) penitencia (*sic*)³⁰ dacarren ona, da atceratutia edo mudetia Jaungoicua (*sic*)³¹ pecatarien contra eucan decreto aserrescua. Au da esatendescuna Jeremias Prof(e)ta santubac. *Si poenitentiam egerit gens illa a malo suo, agam et ego poenitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem*. Baldin penitencia eguiten badau gentiac bere pecatubacgaitic, damutucojat nire (*sic*)³² bere eguin-

gura neutsan castigu, ta gachagait (*sic*)³³, ta alan atceratuco dot neure escuba. Au indartucoda Ninivitai jazojacuenagaz. Euquen aserratura onec Jaungoicua euren gachtaqueriagaitic. Agindu eutsan Jaungoicua Jonas Prof(e)ta santubari juancedila Niniveco Ciudadera, ta esaneiuela bere partez: Berrogeui egun barru ondaruco da Ciudadera au. Enzuebenian Jaungoicuaren aserriau, orra nun beriala Erreguetic Pueblo gustirainocua (*sic*)³⁴ eguieben penitencia urtetenebela caleri (*sic*)³⁵ cale cilicios, ta sacus jancita, escatuteneutsela diadarrez euren Jaung[oicua]ri misericordia. Orra nun beriala icusiric penitenciau bigundu, ta erruquituzan Jaungoicua, ta quendu eban bere viotzetic Ciudadera atacuen contra eucan aserria. *Paenituit eum super malo quod illis inferre decreverat*. Beguiratu eguizu cer indarandicia dan penitencia, bada quendutendeutsa Jaungoicuari escutic azotia castiguetaco pretauta eucana.

Azquenic. Penitenciac indaregutendeutsa Cerubari, edeguiten ditubala Ceruco atiac, ichitaegozanac pecatubaren vitartez.

Enzundituzu neure Cristinaubac, Penitenciarene onac, edo frutubac. [Margen: Peroracion] Ezundozu (*sic*)³⁶, celan Magdalenia santa Jaungoicuaren maitebat eguieban, ceta (*sic*)³⁷ San Pedro ifinieban Munduban dan dignidaderic andienian, celan obra pecatubagaz illdubac egozanac, viztutendituban. Enzundozu, celan arimiari ecartendeutsan baquetasun barrucua, cein pecatubac galduta euquen. Enzundozu celan Jaungoicuari escutic quendutendeutsan zu castiguetaco eucan azotia; ta celan atceratu, et (*sic*)³⁸ mudau eraguitendeutsan zu ondatuteco eucan decretua. Enzundozu celan Ninivita bigundueben Jaungoico aserria penitenciagaz. *Miser-tusq[u]e est Dominus*. Baña enzuneguidazu orain. Cer izango zan Magdaleniagaz, penitencia beriala eguinezpaleu? Cer izangozan S(a)an Pedrogaz negar andiacaz ocasinotetic urten ezpaleu? Cer izangozan Niniveco Ciudadiagaz baldin Jonas Prof[et]aren vitartez Jaungoicua vialdueutsen deia enzunda penitencia eguinezpa-lebe? Cer izangozan onecaz, baldin egon balira berrogeui egunian penitencia eguin bagaric? Ondatucozan laster Jonasec esaneutsen leguez. *Adbuc quadraginta diebus Ninive sumergetur*. Ta cer izangoda zugaz, baldin egun bat ichitenbadozu penitencia eguin bagaric? Menturaz zuretzat dauca decreto au: *Egumbat barru ondatucozaitut*. *Eguineguizu* bada Ninivecuac eguin ebena. Sinistueutsen Jonasi, ta eguieben gustiac beriala penitencia. Benturaz arquituten zara zeure lepuan Jaungoicuaren sententia icaragarriembategaz; lagundueguizu bada Jaungoicua, ta atceratueraguin eguiozu daucan decretua. Jasoeguizu Cerubetaraino diadarra esatendozula: Pecatueguindot Cerubaren ta lurraren contra, eztaucat Jauna nogana juan Zugana baña. Orain artin (*sic*)³⁹ jarraitudeutsat Niniberi pecatubetan, baña jarraitu gura deutsat penitenciagaz bere modu onetan irabacidaguidan Zure vorondatia ceinen vitartez irabaciododan Ceruba, zu alabetaco beti beti. Amen.

Oharrak eta zuzenketak: 1 *da au*; 2 *viotzartetic*; 3 *besteric*; 4 *Baldin*; 5 *urac*; 6 *gueiago*; 7 *janaritzat*; 8 *Jesu Christoc*; 9 *eguiaczco* (zuzenduta dago, agian geroztik); 10 *ascatubac*; 11 *gustiac*; 12 *pecatubac*; 13 *Egypticioarrac*; 14 *Jesu Christoc*; 15 *San Pedrori*; 16 *errucarriari*; 17 *eguiozu*; 18 *Egypticioarrembar*; 19 *moduonetan*; 20 *aztu* (edo astu, sermoi honetan agertzen denez); 21 *jatzuzanac*; 22 *Namani*; 23 *andibat*; 25 *azpian da*; 26 *illbiaebala* (?); 27 *esatebenian*; 28 *Erreguec*; 29 *pozaz* (?); 30 *penitenciac*; 31 *Jaungoicua*; 32 *niri*; 33 *gachagaiti*; 34 *gustirainocua*; 35 *caleric*; 36 *Enzundozu*; 37 *celan*; 38 *eta*; 39 *artian* (artin Markinako forma lokala da).

Jesufen amore-nequeci
dagozten,
Qroiz-gaiac. (III) 197

CORDIS EIUS PARTICULAM SI
super carbones ponas, fumus
eius extricat omne genus Dæmo-
niorum. Tob. 6. 8.

TOBIAZ gaztea videz cij Joan
 bein, bere lagun on, San
 RAFAEL AINGUERUA-REQUIN.
 VIDEco beroac hartara behar-
 turic, edo bere oñac an garbi-
 tu naiez, jaitzen da Tobias, Ti-
 gris ceritzan, Ivai-ugaldera.
 AGUERTzen zaio arrai andi bat
 an, bere oñetan. ARTZEN du
 TOBIASEC, eta ateratzen du
 arrai-tzar hau, bere lagun AIN-
 GUERU San RAFAELec adiraci-
 cion eran.

ORRA (horduan erra-
 ten dio TOBIALI AINGUERU la-
 gunac); orra gure vide guci-
 raco janaria; ta, yideraco ja-
 naria ez-ecic, orra or besteric
 ere: bada, zuc or atera dezun,
 arrai orren bihotzac eguiten
 duen, queac, icatz gañean er-
 retzen dengean, aienatzen ditu,
 sulececo galgarru gaitoac.

ERAMATEN du TOBIASEC
 ec; eta guertateznda gucia San
 RAFALEc errau bezala; ta bi-
 hotz erretaren queac aienatu
 zuen, TOBIAS guizon gaztea
 gandic sulececo gaito, TO-
 BIAS bezalaco zazpi guizon len
 ito cituen, bat; eta sulececo

2. PLATICA Para el Corazon de Jhs. *Cordis*
eius particulam, si super Carbones ponas, fumus
eius extricat omne genus Demoniorum. Tob[ias]
 6.8.

Tobias gaztia videz joian bein, bere lagun
 on S[a]n Rafael Ainguerubagaz. Videco beruac
 artara biarturic, edo bere oñac an garbitunaiez,
 jastenda Tobias Tigris erichan Ybai-ugaldera.
 Aguertuten jaco arrain andibat bere oñetan,
 irunsiteco arrabian baletor leguez. Arcendau
 Tobiasec arrain-tzar hau, bere lagun Aingue-
 rubac adieraso eutsan eran.

Orduban esatendeutsa Tobiasi Aingueru
 lagunac: Orra gure vide guztiraco janaria. Zuc
 or atera dozun arrainaren viotzac eguingo da-
 ben queiac, icatzgañian erretendanian, iguese-
 raguingodeutse Ynfernuc arerio edo Diabru
 gaistuai. *Fumus eius extricat omne genus Demo-*
niorum. Orra nun, eguinic Tobiasec Aingueru-
 bac cinuan guztia, viotz erriaren queiac igues
 eraguin, ta botatendaben Tobias gaztia gandic,
 Ynfernuc gaisto len zazpi guizon araguitsu
 ito cituban bat.

TOBIAS ere, besteetan, ito
naiez arquitzen cen, gaitoa.

ONGUI; ta arrai-tar
baten bihotz erreac aiena ba-
dezaque sulececo gure erlai-
gaito amurratua, ALDARECO
SACRAMENTUAN gure amorez
erretzen dagoen, JESUSEN BI-
HOTZAC, eta JESUS guciac ez
du aienatuco, behar bezala
comuniatzen dena gandic su-
lececo gaito anurratu bera?

CEER? ICATZ gaine-
co arrai-tzar baten bihotzac adi-
ña, ecin daguque Jangoico-
guizon-gure JESUSEN BIHO-
tzac, comuniatzen denaren bi-
ho-

398

hotzeraño JESUS bera sartua
gatic, era comuniatzen den, be-
raren amorez ecin gueiagoraño
futuric daducala JESUSEC bere
bihorza?

187.

A IENARUCO zuela JESUSEC
sulececoa, ongui comu-
niatzen cema gandic, JADRACI
zuen gure Jangoico maia-gar-
riac bere ESCRITURA SANTAN, Jan-
goico xmea guizon eguin baño,
anutz urtez lenagotic, edo ISRA-
ELDARRAC EGYPTOTIC atera cituē
deboratic; eta adiraci zuen
hau gure Jangoicoac, aldi har-
tan an ISRAELDAREN alde eguin.

186

zuec orañ PROMISIOCO ceren
bazter ederrez jabetu naiac, era
emendic araco avian. BAÑA
orañdic IGYTO gaitoac, beren
NAGUI gogor ERREGUE FA-
RAONEQUIN, zuen gain aguitz
gogortuac daude, ta zu ec emen

Ondo, neure Christinaubac. Baldin arrain-
baten viotz erriac igueseraguitenbadeutsa Su-
lezaco arerio amorratubari, Altaraco Sacramen-
tuban gure amodioz erreten daguan Jesusen
viotzac, ta Jesus guztiac ezteutsa iguesera-
guingo, ondo prestauta comulguetan dan ari-
matic? Ceer? Ycatz gaito arrain-tzarbatec
viotzac adiña ecinleguque Jaungoico-guizon
gure Jesusen viotzac, comulguetan danaren
viotzeraño santubagaitic, bere amodioz ecin
gueiagoraño suturic daucala Jesusonac bere
viotza?

Eguia au aitueraguieuscun gure Jaungoico
ona (*sic*)¹ Escritura Santan, bere Jaungoico Se-
mia guizoneguinbaño ascoz ta ascoz lenago
Ysraeltarrac Ygitutic ateracituban demporan.
Jaubetunaicituban onec Jaungoicuac Promisi-
noeco bazter eder eztiz ta ugaritasunez beteri-
cuagaz. Eguincituban Jaungoicuac Moisesen
vitartez mirari andiac, erreca guztiac odoltu-
tencitubala, laño balcez Ygitu guztia estaldu
ta onelaco beste gauza izugarriquin. Egunian
baño egunian gogortubago eguitenzan Faraon
Erregue gaistuaren viotza. Onembeste jazoten-
jaco Jaungoicuaren dei gozuei enzuteric emo-
tenezteutsan pecatariari. Orduban esatendeu-
tsa Jaungoicuac Moisesi: Badaquizu zuc, Moi-
ses, bai, Ygituar gogorrec cenzaerasonaiez
eguinizanditudan mirari andiac. Baña ezjat
beste aimbeste igaroco orañ nic eguingododan
gauza bildurgarribaten ondoren.

beren pean betiraco gueldiraci
naiac. BA-daquizu zuc MOY-
ses, bai, IGYto gogor oriec
centzaraci naiez, ta zuen alde,
oraindanoan nic eguin izan-
du dudana (eguin cituen gure
Jangoicoac EGYpton hordura-
co anitz gauz-arrigarri, ta mi-
lagro);

. . . ez da bere bat guerratuco,
ez, orain nic eguin gogo du-
dan, gauza bat eguin ondoan;
ta eguinen dur hau nic, bai,
anitz luzatu bague.

[ORAIN arkitzen za-
razte zucc urtearen lembicico
illean] bada ill onen amalaug-
arren gau-erdian illac gueldi-
ruco dira, zucc ecufico deza-
ten bezala, IGYto guizonen,
ta orien ganadu gucien arteco
lembici-jaioc. ETZAI0 barca-
tuco, ez, ERREGueren Seme
andienari; etzai0 barcatuco, ez,
preson-deguian arkitzen den,
Andre errumela-renari; ez eta
Asta-cume charrari ere.

ZUEN arteco humeei,
edo ISRAELdarren lembici ja-
oci berebat guerra ez daquien,
eguin behar dezue zucc, orain
bi erratera noana.

JAITSIco dira humerri
odol bera-requin beren echecc
atarira; ta, berequin darama-
ten, odola-requin bustico du-
te eche bacoitzecoac beren ate-
marco gucia; ta utzico dure
hau bildor-odolez den gucia
busti-bere-gorritua.

187

ETA cer aguitu, edo
cer guertatu ote cen guero?

Bada ill onen amalaugarren gaverdian,
illic² guelditucodira zubecc icusicodituzun le-
guez, Ygitu-guizonen ta orren abere edo gana-
du guztien arteco lenen jaiuac. Ezteutsat par-
catuco Erregueren seme andienari; ez preson-
deguian egongodan andra erromesaren
semiai, ez eta astacume charrari bere. Eta zu-
ben semiai edo Ysraelgo lenen-jaiuai bardin
igaro eztaquien bustico dituzube bildots zuri
ederbaten odolagaz zeuben echetaco atemarco
guztia.

Eta cer derichazube jazojacuela, neure Chris-
tinaubac? Yll aren amalaugarren gaverdian,

GURE Jangoico maita-garriac **MOYSE**li erranica-co gucia.

ILL beraren amalaur-garren gau-erdian afitzen da, gure Jangoicoac artaraco bereci zuen, iltzallea, iltzen; ta iltzen ditu gau hartan berean (ta anitz luzatu bague) **FARA**on **ERRE**Egueren lembicico Semea, ta gañeraco **IGY**Pro gucién hume, edo Seme lembicijaio guciac; baña urbildu bague, atariac, bildors odolez bereac, ceduzcaten, echeerata; ta viciric uzten cituela **ISRAEL**darren hume, ta lembicijaio guciac.

ILTZAllearen lan izugarri hau eculi zutenean, arri-ruac guelditu ciran **ERRE**Egue **FARA**on, ta gañeraco **IGY**Pro guciac; eta gau berean, ta bat ere luzatu gabe, eman izanducien **MOYSE**si, ta **ISRAEL**dar guciéi, berac nai zuten toquirata joateco, ta berequin batean, beren gauza guciac eramateco, beren baimena, ta licenci oso-soa; ta, lembaitlen atera citecen **MOYSE**s, ta **ISRAEL**dar guciac **EGY**Protic, eman ciezeren **IGY**tar gogorrac, **ISRAEL**darrac efcath cituen, urre, ta çillar guciac, eta, norc daqui, cembat oial, ta soñeco. Genef. 12. à v. 1.

ECUSten dezu zuc hau! **ECU**Sten dezu zuc, **ISRAEL**dar gaifoén alde humerri baten odola—requin Jangoico maita-garriac eguin izanduricacoa?

BAI ?

BADA orain zuc ecuf-

bijalduten dau Jaung[oicu]ac Aingueru illzaillebat; ta iltenditu gau atan Faraon Erregueren lenengo semia, ta gañeraco Ygituarguztien hume edo seme lenenjaio guztiac. Arrituta gueldituciran Erregue ta beste guztiac, ta bertati emoneutsen Ysraeltar guztiai, gauza ta ondasun guztiac arturic nai eben lecura juateco licencia, edo baimena.

Icustendozu zuc au? Icustendozu celan bildotsbaten odolac libraucituban Ysraeltarrac Aingueru ilzalliaren escubetic? Etzan bada jazoera guztiau Altaraco Sacramentuban igarotendanaren Yrudia baño. Jesus maitia da gure vildotsa, guc janguenguian errezana bere pasi-

ten dezun, hau gucia da, gure JESUS ALDAREAN guelditu cenic, emengo gure comunione-etan (gu nor, edo behar dugunac izatera) guertarzen denaren itzala, ta iduria: ISRAELdarren horduco humeria, edo bildotsa da alabaña, ALDARECO SACRAMENTU andian arquitzen den, gure JESUSen aintzura, ta imagina:

188

BILDOTS gure janari eguina da, bada, gure JESUS maita garria, edo maitagarriaren gorputza; ta gure janari, bere PASSIONE jantaco neque, ta tormentu gucien litan, ta gururze batean gucia janturic, edo ~~iltz~~ fendorrez jolinc etrea; . . .

189

ONGUI: bāña cer datorquio ongui comunitatzen den edoceñi, BILDOTS eder, JESUS maita-garriaren aragui, edo GORputz-ODOlac jaten dituen, edo comunitatzen den aldi orietan?

BAT, dio San JOAN CHRISOStomoc; bai, bildots ar JESUS onaren odolac urratzen, ta aienatzen ditu, ongui comunitatzen denaren bazter etatic, silececo etiai gailtoac: *hic sanguis arcet Daemones, & procul esse facit.*

CER eguinen etzenuque zuc, cere aldetic aienatzeo, zure ondoren dabilen, zaur amurratua? ETA ez daquizu zuc, ez dela, su-

rutze batian guztia sarturic, ta ulce sendo gogorrez erria. Bada cembat ondasun ecarrico ezteutsaz ondo prestanta jatendabenari? Bai, esatendau S(a)n Chrisostomoc, bildotsas (?)³ Jesus onaren odolac urrindu, ta botatenditu, ondo comulguetandanaren bazterretic Ynfernucuarerico gaistuac. *Hic sanguis arcet Daemones, et procul esse facit.*

Cer eguingocenduque zuc zure ondoren dabilen chacur amurratuba zeure altetic botateo? Eta eztaquizu Munduco chacur amurratuguztiac baño gaistuago dala Ynfernucua, ibil-

leñeco gaitoa bezain , zacur amurraturic , eta fulececo zacur onen amurratio gucia dela zure gain , edo contra , ta zu cere becatuaren izurrizco ozca-requin ill otza , edo cere animan guztiz galdna urzi naiez

190

GAIStoac dira **GEN**tilac , gaitoac dira **TUR**coac , eta gaitoac **JUDA**-tar gogorac ; eta irur gaito-er onec dira mundu gaitoaren zatuec andiena ; bada onec dira lurreco guci-eratic guci-en-gucienac .

BAÑA ez dira onec , ez , euscaldunen errietaco animen etiai tentatzalleac ; ez da alabaña euscaldunen erri , guretan beintzat , eta orrietaco genda-guiroric .

GURE erri-etaco , ta gure animen etaiac , edo gure alde-etaco mundu gaitoa da , beren bataio ondoan gaitaturic arkitzen diranen gende-talla ; onec dira alabaña bataiaru bague vici diran , **TUR**coen , **GEN**tilen , ta **JUDA**tar gogorren eran vici diran , gaitoac , eta emengo gure mundu gaitoaren zatiac .

GURE arteco , ta bazter guci-etaco mundu gaitoac bada bere Buruzagui , edo manatzallea ; ta manatzalle hau

tendalaco nundic ta celan pecatuban jau-sieraguingodeutsun ? Eztira onetan amaituten gure arerijo guztia . Badira beste bi arpegui onagaz engañau ta galduguragaitubenac . Onec dira Munduba ta Araguaia .

Gure Jaung[oi]c[ui]ac eguinico Munduba , bere escubetaco eguiña dalaco , da ezaintasunic eztaucana . Ederrac dira Cerubac , ederrac Yzarrac , ederrac Eguzquia ta Yrarguia , ederrac Ychasuac , Arbolac ta choriac . *Erant valde bona* , baña Mundu guztiz gaitua da beste Munduerabat , ta Jesu Chr[ist]oc gorroto andia deutsana , ta ceifnegaitic esatendeuscun eztaigula amau , bere ondasun guztia . *Nolite diligere Mundum , neque quae sunt Mundi* .

Gaistuac dira Gentilac , gaistuac Turcubac , gaistuac herege ta Judegu gogorac , ta onec dira Mundu gaistuaren zatiric andiena , bada onec dira lurreco guztietatic gueien gueienac . Baña eztira onec , ez euscaldunen errietaco arimen arerio tentazalliac ; ez talaco errionetan onelaco gendaguiroric . Gure errietaco edo gure arimen areriuac , edo gure aldetaco mundu gaitua da , batiatu ezquero gaistoturic vicidiran gente cenzun bagaco asco . Onec dira Batiarubaga vicidiran Turcuben , Gentilen , ta Judeguben eran vicidiran gaistuac , edo gure emengo mundu deunguiaren zatiac . Mundu gaisto onec badauca aguinzalle , edo Buruzagui .

da fulececo gure etsai galgarria.

**BURU-zagui, edo PRIN-
cipe gaisto onec** eraguiten diezte bere munducoci, edo gaisto galdu guciei, al dituen, lan ciquin errebes guciac: era guciac dira, S. Joanec bereisten dituen, irur videeratic batez dabilzananac; edo dira ARAGUI-lizunaren Naicunde loiac; bihorz diru-zale baten nai errebesac, edo, antustez bereric dabilen, buru arroaren gura galgarriac: *Omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.*
Ioan. 2. 16.

BEREN gogo gaistoac escatzen diena da, gaistoeci fulececoac eraguiten diena; ta orre gatic arkitzen diru fulececo eraguille gaistoac aritz eguille, ta bere munduco gende,

191

MUNdu gaistoco gaistoac beren gaizquien eguin aldi-eran gaizqui eguin oi die ongui vici diranci; ta orre gatic dira mundu gaistoco gaistoac, ongui vici diranen galgarri gaistoac.

MUNdu gaistoco gaistoac eguin oi die onci beren gaizqui hau, edo beren lan gaistoequin lan gaistoac eguiten eracurtiz; edo lan gaistoac onci eraguiten diezteha.

MUNduco gaistoac eguiten die onci beren gaizquia, beinic-bein emanaz onci beren gauza gaisto-equin gaista-vidia:

Buruzagui edo Principe gaisto onec eraguiten deutsez bere munducuei, edo gaisto galdu guztiei aldituban asmo lan ciquin errebes guztia; eta guztia dira S[a]n Juanec bereistu edo señaletan dituban iru videetatic batez dabilzananac; edo dira aragui lizunaren naicunde loiac; viotz diru zalebaten naiari errebesac, edo antustez, astintasun edo soberbiaz beteric dabilen buru arruaren gurari galgarriac. *Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum et superbia vitæ.*

Euren gogo gaistuac escatuten deutsena da gaistuari Ynfernucua eraguitendeutsena. Orregatic arquitutenditu eraguille gaisto onec bere lagun modu asco. Mundu gaistuaren gaistuac dira ondo vicidiranen arerio galgarriandiac. Mundu gaistoco gaistuac eztira ibilten onci gaistaqueric eracusten edo lan gaistuac eraguin naiez? Munduco gaistuac eure (*sic*)⁴ gaisquieguinequin emotendeutse ascori gaista-vidia⁵. Bada gaistaqueric icusiagaz galcenda pecaturaco bildurra, Espiritu S[antu]ba (*sic*)⁶ berac esatendeutsu, gaistuacaz bazabilz gaistotuco zariala.

bada , eculiz icasi oi dira , beste gauzac bezala , gaizquiac ere; gaizquiac eguiten eculiz galtzen da, gaizquiac eguiteco , beldurra ; ta ez da erraz , ez , gaiquiguilleci beguira vicirzea, ta gaizquiric ez eguitea: ta Espiritu Santu berac erraten digu, gaistoarequin ba-zabilza, gaistatuco zara; ta, cembat ere, zu-requin dabilten , gaistoa gaistoago den, ambat gaistoago zure animaren daco , edo ambat lasterrago gaistatuco zaitu harc zu. GAISTOAC era onetan onari gaistaqueria eracuste baño ere , gaistoago da , gaistoac onari gaistaqueri bera eraguitea.

BERE gaista-queri hau eraguin dezoque gaistoac on-

396

n hondraco gaucetan , ondasun-gaucetan ; edo bere animaco gaucetan.

BERE animaco gauzetan , gaizquiac eraguiten diozca gaistoac onari , harc oni eraguiten diozcanen , behar ez diran , loiqueriac , ebaiteac, edo bertze gauza gaistoac.

ONDA sun gauzetan gaizquiac eraguiten diozca gaistoac onari , onac gaistoaren erranac gatic norbaiti quentzen ba-diozca bere gauzac ; edo ematen ez-pa-diozca , hari dagozcanac.

ETA hondran gaizquiac eraguiten diozca gaistoac on gaisto berari , gaistoac onari afma-razten diozcanen, ez diran, gauzac , aguer-erazten diozcanen ; gorderic egon behar lu-

Gach asco eguitendabe onelaco gendaguiro charrac, honrraco gaucetan, ondasun gaucetan, edo bere arimaco gaucetan.

Arimaco gaucetan calte ta gaistaqueria andiac eguinoiditube eraguin naiez dabilzarian, biareztiran loiqueriac, ta beste gauza lecu santuonetan aitatuecinleiquezanac. Ondasun gaucetan charqueria ta calte andiac eguin oiditube, eure (*sic*)⁷ conseju, edo eguite deungacgaitic quencenditubenian besten gauza, edo emoten ezpaditu beste jatorcuezanac. Honraco gaucetan calte ta gaistaqueriac eguitenditube asmetan ditubenian eztiran gauzac, aguertutenditubenian gorderic edo ezcutuban egonbiarleuquen gauzac, edo esan erasotenditubenian esan biar eztiranac.

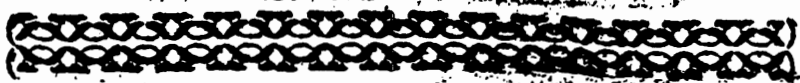
queen , gauzac , edo erran-eraz-
 ten diozcanean erran behar erzi-
 ran , gauzac , edo , erran behar ez
 ciran , erran-erazten dioz-
 canean .

ETA cembat , eta cem-
 bat arquituco dituzu zuc mun-
 du galgarri onetaco gaitoen
 artean , beren manarze , beren
 adirazte , edo hitzezco , edo lan
 macurrezco beren eracuste gait-
 to-equin , ongui vici diran , gait-
 soei gaizquiren bar , edo beste
 eraguiten ez dienac ?

Eta cembat billatuco dituzu Mundu galga-
 rri onetaco gaistuenartian , euren aguindute ,
 edo verbazco edo lan macurrezco eracuste gait-
 tuacaz ondo vicico cirian gaisuei pecaturaco
 subac emon eztitubenac ? Emacume tristia ,
 nundic etorrijatzun araco zeure Jesus maitia-
 ren gracia galceia pensamentuzco edo eguitez-
 co gozaldi gaistobategaz , ezpada Diabruba ba-
 ño urrinago bota etzendubalaco zeuc daquizun
 araco adisquide falsa ? (Amaitu gabe , jarraiko
 orrialderik ezpaitugu aurkitu) .

Oharrak eta zuzenketak : 1 onac ; 2 azpian illac ; 3 bil-
 dortsos ? 4 euren ; 5 azpian *gaista-idea* 6 S[antu]bac ; 7 euren .

Otoitz-gaia 252

XXIII OTOITZ-GAIA

VENIMUS ADORARE EUM. Matth. 2. 2.

ERREGUEEI JESUSeC ERAGUIN CIEN , TA GU-
 ri ere eraguin nai digun , bi-garren gauza da gauz
 onac afiztea , ta ongui , ta zuzenbuzatzea

3. PLATICA DEL CORAZON DE JESUS SOBRE LA ADORACION DE LOS REIES

Vidimus stellam in Oriente et venimus adorare eum. Mat. 2. 2.

BA dira mundu onetan gen-
 deac , beren Jangoicoari ,
 Jangoicoa diez egona gatic ,
 ez aditu eguiren diotenac i bai
 ta , eranzuna gatic , eta ar-ga-

O Munduba , ce illuntasanian zagozan aim-
 beste arguiren artian ! Badira Mundu onetan
 guizon ta emacume asco Jaungoico ona diez
 egonarren , enzuteric emotenezteutsenac ; baita
 ta eranzunagaitic , ta beraganaco asmuac artua-

naço almoa arru, ta ere, Jangoicoa gana daraman, videric artzen ez dutenac; edo, araco videa artu ondoan, guibelar, edo atzera izultzen ditzenac. Ez dira, ez gende-oriatie, Cenyan lirtu behar dutenac. Oriec guciac betico galduco diranac dira. Cñez Cenya nai dutenac dira, JESUS onaren ots onac, eta deiac aditzen dituztenac. Oriec dira JESUS berac bein eracuti dien, ta berac arturicaco videan azquen horduraño, edo berac illi arte gucian irauten dutenac.

Baña ez dira anitz, ez, Christo Jaunac dionaz, mundu gucian diranen artean, hau eguiten dutenac; bada dio ANITZ DIRA DEITUAC, eta GUTIAUT-SETSLAC, edo anitzi deitzen diet (izarrez, edo gogarguiz, ta inspiracionez bad-ere); baña guchi dira, ni gana datocenac, eta Cenuracac; *multi, sunt vocati; pauci vero electi*, Math. 20. Zori oneco guti beraci oneratic dira, Jesus gaur billatzen duten, irur Erregueac, eta, orien erag ibilli behar dute, orien lagun izan nai dutenac.

Nola dabilta bada irur ERREGUE oniec, edo cer eguiten dute, JESUS arquiteco? Beinic-bein, izar berriaren, edo izarraz deitzen dituen, Jangoicoaren deia aditu horduco, prestatzen ari, beren

252

videraco behar dituzten, gauza guciac; ta guciac prestatu guztiz laster, ta ecin obsequi bada len baño, len beren Jau-

rren, bere vide santuban sartuguraetzabenac, ta azquenian vide onetan sartuarren, naguituta leguez atzera viurtuten diranac, ichtitendeutseta Jaungoicuari Judasen guisàn eceberezquerija char batzubezgaitic. Baña onicucac (*sic*)¹ eztera Ceruban sartuco. Onec guztijoc betico galduco diranac dira. Ceruban sartu naidabenac Jesus onaren ots onac ta deiac enzunbiarcoditu. Onec dira Jesus onac eracutsi deutesen vidian sartuta azquen orduraño edo illarte guztijan irauten dabenac.

Baña ezdira asco au eguitendabenac? JesuCh(rist)oc bere aotic eranzungo deutsu. Asco dira deitubac, eta Ceruraco alderatubac guztiz guichi. Auda: Ascori dei eguitendeutset izarrez, gogarguiz, edo adimentuco, ta vorondateco arguitasunaguaz (*sic*)², ta concienjiaco icarequin, baña guichic izar onei jarraituguradeutseta ascoc amatetanditube nic emonico arguitasunac ta concienjiaco dei, ta aguincadac. *Multi sunt vocati, pauci vero electi*. Guichi onen artecuac ciran iru Erregue Mago edo Jaquintsubac. Eta aen erara Jesus maitia billatuteneztabenac, galduco dira.

Badaquizu, neure Christinaubac, cer eguieben iru Erregue onec Jesus ona billatuteco? Beñic beñ izararren vitartez Jaungoicucac eguिनico deija enzunorduco, prestetan asi, euren videraco biar cituben gauza guztijac, ta guztijac prestau laster ta ondo. Bada, len baño len, Jesusaganatutiagaitic billatucituben euren videraco Zaldijen orden Dromedarijuac, ceinzuc dirian Zaldijac baño viciruago dabilzan animalija batzuc, ta ichicituben biar etzirian gauza guztijac.

na ganátzea gatic, billatu ci-
tuzten beren videraco, ZAL-
Dlen ordez, DROMEDARIO-
ac (oriec dira, zaldiac baño,
viciroago dabiltzan, ta sendor-
ragoac diran, ganaduac): eta,
oriec bezala, billatzen dituzte
gañeraco gauzac ere; ta uzten
dituzte videraco behar etciran,
edo videan luza-razteco ciran,
gauza guciac.

Gauzac prestam-hor-
duco, ateratzen dira inur Erre-
gueac ichetic, erri aviätzen di-
ra beren videz. Eta orre-oi
da guri gueren videraco era-
custen diguten, bi-garren gau-
za. Baña noiz atera ote ciran be-
ren Erri-alde-etatic? Negu otza-
ren erdi-erdian. Nora doaz?
JESUSen bila. Nor da JESUS?
Aur jaio berri bat. Non jaio
da? (Er) jaquin ERREGUEAC
berac ere. Eta al-ere JESUS-
en billara doaz? Bai bada. An-
dia cen nombuit orien JESUS-
eculi-naia! Andia, bai; bai-ra,
JESUS berac bere ganaco vi-
dea eracurricio ciclaco, ustea,
ta esperantza ere.

254

Beguirra, ERREGUE

Jaunac; beguirra! Or JERUSA-
LENen arquitezen da HERO-
DES deitzen. Erregue gaistob-
bat. Ez daquitue zuec, cer
gogoratuco zaion HERODESI,
zuec bezalaco, guizon batzuec
batetan or, ta beraren baimen-
nic bague sartu zaraztela, adi-
tzen duenean? Presondeguian
sar-erazten ba zaituzte, an uf-
telzen uzteco, edo andic ate-
ra, ta errico gucien beguieran
ill-erazteco?

.....

Gauzac prestauta avijaucirian juaten. Baña
ce eratan urteeteben euren erri aldetatic? Ne-
gu otzaren erdijan. Ta poz andijagaz otzaren
bildurbaga, cergaitic joiazan Jesusenbilla. O
ce andija zan Erregue onec euquen Jesus icusi
naja! Ta ce andija zan Jesusec eutsen amado-
jua! (sic)³, bada beste asco illumbian ichita, ar-
guitucituban bera ezagututeco. O cer zor an-
dijac deutsaguzan gueure Jesus onari! Ychiric
aimbeste Gentil, Turcu, Judegu ta Herege
illuntasun andijetan ta Ynfernucio vide artez
arteizan, arguitu gaitu gu, emonizan deuscula
bere ezagueria, ta ifiniizangaitubala Ceruco vi-
dian. Baña: ha gure zoricharreucac videoneta-
tic aldeeguitenbadogu! O gure errucarijac,
baldin Jaungoicucac bijaldurico izar ederar-
guioni jarraituten ezpadeutsagu! Eta gure gal-
dubac baldin izar arguederra ezcutetanbajacu,
ta urtetenbadeuscu Diabrubicac videra beste
izar char ta irudi utsezco bategaz beraganatu-
teco!

Jarraidaijogun Erregueonen ibilleriari, ta
icusico dogu, celan Munduco gach peligru
guztiac ichita, doiazan⁴ Jesusen billa. Jerusale-
nen arquitezenan orduban Herodes erichan
Erregue gaistobat. Ezequijen cer gogoratuco
jacan Herodesi jaquitebanian bere baimen edo
licencia baga sartutenciriala Jerusalem. Bil-
durtuceitezan Presondeguirembaten sartuera-
so, an ustelduten ichi edo andic atera, ta errico
guztijen beguieretan illeraguinezeguizan.
Ycustendozu orañ cer eguieben iruerregue
onec! Bada zu Jesusaganaco atzeratutenbazai-

**Ecusten dezu, irur ER-
REGUEAC eguiten dutenat
Ecusten dezu, nola dabilzan
oric, JESU⁵en billan dabilza-
nean ?!cail zurenetic, izar ber-**

tube Munduco hista ta barreburlac, Munduco peligru gorputzarenac, oquer ibillico zara, ta Jesusonagaz cer icusi euquico eztozu, bada lotsatuten⁷ bagara Munducuacgaitic bere servitziari izaten, lotsatucodala⁶, esatendeuscu, bera bere, gure Jauna ta Aita izaten. Cer izangozan Erregue. Santuonecaz baldin Herodesen bildurragaitic, vide luce, ta otzandijagaitic guelditubalira euren echetan alperrerijan? Jazoco jacuen euren lagun ascori jazojacuena. Ezeben billatuco JesuCh(rist)o ta galducocirian. Ezjacuen bigarrenian aguertuco izarra, ta ezeben arquiteuco Jesus jajozan lecuba. O cer zorionecuac Erregue onec, esangodozu, bada alan arguituzituban Jaungoicuac!

Baña erdu ona au dinozun guiza char edo emacumea. Eztozu zuc bere nois edo nois icusi zeure Jaungoico onac bijaldudeutsun izar edo gogarguirembat edo beste? Zuretzat zure Jaungoicuaren izarrac ciran, zure Gurasuen, Zarraguen, Confesorien edo Predicadorien, verbac ta esanac. Eta cembat bider dei eguindeutsu zeure Jaungoico onac, Gurasoen esanacaz? Eta o Guraso madaricatu, ta zoricharrecuac, baldin arguitu ezpazaitube ta gaistuago dana exemplu charrez vide gaistuetan sartubazaitube! Cembat bider esandeutsube Confesore edo ondo naideutsubenac, ichidaguizuzala onelaco, ta alaco lagun, conversacinoe, ta jostaqueta charrac. Juan zaitezala, sarri Elixara Mezac enzutera, ondo ondo prestauroic confesau ta comulguetara, ta igaro daguizuzala Jaiegunac Jaungoicuac naidituban gaucetan ichiric pecaturaco vidjian ifintedaben ibillera zoraquerijaz batericuei!⁷ Cembat vider Predicadoriac, edo iracurri izandituzun liburubac, aitueraguindeutsube, zure, diez daguala Jesus ona, zu galdu ta jausi etzaitzezan YnfernucO ondarretan, goitudaguizuzala naiera charrac, etzaitzezala egon gusto arcen Diabruban (sic)⁸ ecartendeutsuzan pensamentu charretan, laguntasuna onetaco escatutendeutsazula Jesus onari, bere Ama maite, edo Aingueru Gordetzailliari. Orra cer izar ederrac. Orra cer arguitasunac. Zuc izandituzun barruco dardarac, bildurrac, ondunaiaac, edo obetuteco goguac, eztira izan

Ceruco izar barriac? Baña beguiratu deutsezu contuz ta hastiro izar orrei, ta jarraituizandeutsezu, Erregue Santuben erara, Jesus on maitegarrija billatuteco?

Ori eguin bacendu orandañocuan etzinian egongo gaur ez zagozan era char galduban. Etzenduban euquico, daucazun leguez, pecatu loitu, ta illda zeure arima triste ori. Etzeuntsan eguingo gaur Jesus onmaitagarrijari eguintendutsazun presente ichusi loi ciquina zeure arima zantar Ynfernucoz beterico orregaz. Euquico cenduban, bai, becuric baga, ta apainduta zeure arima ori Jesu Chr(isto)ren, ta Ceruco Aingueruben toqui eder eguinic. Eta onla opaiegingo zeuntsan⁹ gaur ta beste egun guztijetan, Erregue Santubac leguez Yncenso orde oracino ta escaera baliotsubac, ta urre ordez, esandogun leguezco arima edo viotz guztiz garbi edertuba.

Baña ori eguin biarran, ezteutsezu batzuketan beguiratubere izar Jaungoicuaren orrei, ta beguiratudeutsezunian bere ez beguiratuba eguindeutsezu; bada enzuteric emonbaga, edo enzutioc laster aztuta zeure asmo, ta gogo guztijac lurreratu dituzu. Bada celan minduco eztabe Jesus ona gure charqueri, ta esquergabetasunac? Ychideutsazu Jesusagana orañ, ta guero Cerura eruanguracenduzan Yzar ederrai, ta jarraitu deutsazu illuntasunari, edo izar gaisto videroquer (sic)¹⁰ lapur gaistoz betericoti Ynfernura eruanizangura zaitubanari? Bada nori dei eguingo deutsat, dirauscu Jaungoico onac, Jeremias Profeta santubaren vitartez? Nun arquituco ditut, nire izar ederrari jarraituteco, ta neure verba gozo onac enzuteco dagozan Guizonac? Nire erritar guztiac gortuten dira nire verba guztietara. Ecce verbum Domini factum est eis in oprobrium. Goguac emotendeutsena eguiten dabilz aspaldi guztian. Cerbait nic adieraso orduco, anda¹¹ enzunez naja, anda hista ta barre eguitia, *et non suscipient illud*. Zoro baten verbac balira leguezcuac dira orrenzat nire verba zuzenac bere.

Eztabere esaneguidazu. Cembat Jaungoicuaren enzundituzun verbetatic artu dituzu?

Cembat Jaincuaren gauzon enzundituzu echian, Eleisan, auzuan, ta norcdaqui cembat toquitian? Baña aiciaren ots uts batzubez izan balira baño, asco gueiago beguiratuezteutsezu. Eta eztaau zuc hista ta barre eguitia Jaungoicuaeren verba onai? Au da Erregue Santubac emoten deuscuben Exemplubai jarraitutia? Ez, neure Christinaubac, ez. Baña noraco dira Jesus billatu ta arquituten eztabenac? Ah neure Jainco maite jaio barrija! Ez Ceruco atseguin gozuetara! Ez zure arpegui ederra icustera. O zori galduco guizon edo emacume Jaincuaren dejetara gortuta zagozanac! Cergaitic zara viotz gogorreca beretzat ta ain biguna gaistaquerijetaraco? Cerre ibilli oizarian zeure Jaunonaren iguesi leguez, ta zeure gogoerara. Cerren ibillioizarian jolas ariñen, jostaqueta ta ibilleragalgarrijen eguitecocharren ondoren; eta cerren onlan dabilzanen belarrijac arquituten eztiran Jaincuaren verba leun eme ederrac enzunleiquezan eran. O Zorigaistoco ibillera, ta icusqueta gaistuac! Au da Jaungoico onari zordeutsazuna¹²; zure billa jatsizalaco Ceru al-tubetatic?

(Ondorengo zati honek ere platika berekoa dirudi)

Eztago Jesus onari gejago (sic) aserratuera-guitendeutsan gauzaric bere mesede ta esanetara gortubac egotia baño. Ah zorigalduco Corozain ta Bethsaidatarrac! Ah zubei icharaten-deutsun amai arrigarria! Baña cergaitic? Cerren esateneutsen Jesus onac. Cerren eguin banitu Tiro ta Sidonijatarren artian zuben artian eguinditudan icuscarri mirarizcuac, zubei eguindeutsbedazan Sermoiac anchina eguingoeben penitencija Cilicijoz ta autsez jancita. *Olim in Cinere et Cilicio poenitentiam egissent.*

Beste onembeste gugaz eguitendau. Milla vider avisaudeutsu concijencijaco, ta predicatorien dejequin, Baldin beste erri ascori eguin baleutsaz Jaincuac guri eguindeuscuzan dejac,

anchina penitencia eguingo eben. Asco izango cirian aen artian Santubac. Baña celan esangodeuscuzan ajac, ta celan esatendaguan bere artian Jesusona guc enzunezarren, Corozaintar gaistuai leguez. Bildurtugaitez (sic)¹³ quendueztaiguzan emondeuscuzan arguitasunac, beste batzubei emoteco. Au da Jaincuac eguin oidaben castiguric andijena, pecatarijequin. Baña ez arren Jesus ona. Ez gugaz eguin onlango gauzaric. Emon eguiguzu bai gracia gure adimentuben arguitzallia ezagutudaguzuzan zeure aurrian gueure utseguite guztijac, Negarrez urtuten gariala gacheguiñacgaitic. Bai arren, bai.

Para despues de la Oracion

Premija ta biarretan arquitutenzarian Guizonac, dirauscu Jesus onac, cergaitic arceneztitzu zuri ondonaez esquincent deutsudazan ondasunac?¹⁴ Uste galdubac galduric zauquez. Gracijaz janciric zagozala uste arren, arquitutenzara menturaz loituric. Zuri au adierasonaez ibilli izan naz aspaldico demporetan. Baña botazanno zu zeure Biotzetic loiquerijabati lecuemotiarren. Cembat croscaca ta dei eguin deutsudaz? Baña lð egonizanzara zeure utsetan, ta zoraquerijetan, ta bildurnaz oraño degaz bere etzariala guztiz esnatuco, ta ezenzunaeguingo deutsezula nire dei, ta croscada guztieji. Biurtuozariala zeure lagun charretara, ta guichienez niri baño arpegui obia ifinicodeutsezula.

Ah neure Jesus maitagarria!, ta zure onguia! Nire arima errebes ebillen baten ondoren ibillico ciñan zu, ibilli zaran eran, ta galdua leguez? Zeu nire deiez, neure Jesus maitagarria, ta ni ondasunez betetaco asmuñ aimbeste alditan, ta ni zure viotzaren igueñi beti, ta gordeca, arerijobat bacina leguez? Asmauleite nire zoroquerija baño andijagoric! Baña zuri esquerrac. Berandubadabere, ezagutudot nic hau, ta eguiñaz damuturic, ta zugandic datoza ondasun andijac batunaiez, Jøffa nun esquini, ta opaeguitendeutsudan, Je-

sus ona, emen sarceco neure viotz labur char au. Sartuzaitetz arren, urtengo eztozun eran. Beinzat arcendot nic asmo ta gogo andibat neure viotzetic zuri alderic ez eraguiteco, lenago neure osasun ta vizitza guztijagalduco nituquiala, zuri naigaberico pecatu mortalagaz emon baño. Guztijau opaeguitendeutsut zeure arpeguijen (sic)¹⁵ aurrian, jaquinic verbatic lotu ta artuconozula. Baña onetaraco emoneguidazu zeure laguntasuna, ta parcatubiardeustazuz nire epeltasun, ta utseguite guztijac. Ala jazo daquigula guztijoi, gueure Jesus maitagarrija. Bai arren. Bai.

Amen

Jesusen arimia santificanaguizu,
 Jesusen viotza, Yrisigui naguisu,
 Jesusen Gorputza, salvanaguizu.
 Jesusen odola, onez betenaguizu.
 Jesusen viotzeco ura, garbinaguizu.
 Jesusen Pasinoia, sendanaguizu.
 O Jesus ona, enzunnaguizu.
 Zeure llaguen artian, gordenaguizu.
 Zuganic aldeguiten, ichiezeguidazu.
 Arerio guztietatic, libranaguizu.
 Neure eriotzako orduban, deieguidazu,
 Zeugana etorten (sic), aguindueguidazu
 Santuguztiequin, zu alabetaco, secula,
 Secula guztian, beti beti. Amen.

1. Pat(e)er nosterbat ta Ave M^a bat Jesusen viotzeco Coroiaren icenian ta congregacinoeonetaco onguillacgaitic.
2. Bestebat Jesusen viotzeco Curutciaren icenian, ta congreg(acino)e onetaco illac, ta vicijac gaitic.

Beste bat Jesusen viotzeco laguiaren ice-
nian, ta congreg(acino)e onetara datozanac
gaitic, ta guztic lecu urrinetic.).

Oharrac eta zuzenkerak: 1 onacuac; 2 arguitasunagaz; 3
amodijua; 4 azpian dojazan; 5 azpian lotzatuten; 6 azpian
lotzatuodala; 7 ?; 8 Diabrubac; 9 azpian zeuntzan; 10 vi-
de oquer; hots; 11 an da..., an da...; 12 zordeutsásuna (?);
13 Bildurtugaitezen; 14 óndasunac (?); 15 kontraziozko
forma lokala.

JANGOICOAREN LEGUE-
co Aguinde, edo Mandamen-
tuac dira amar.

Lenengo irurac dagocaz Jangoicoaren onreari; eta beste zazpiraz lagun urcoaren onari.

L Enengoa da Jangoicoa gauza gucien ganean amaetea.

Bigarrena aen Icen Santuaz juramentu bañoan ez eguitca.

Irugarrena, Jai egunac santificatca.

Laugarrena, Aita, eta Ama onretea.

Bostgarrena, ez iltea.

Seigarrena, araguiaco pecaturic ez eguitca.

Zazpigarrena ez ostutea.

Zortzigarrena, testimonio falsoric ez ezartea, ta guzurric ez esatea.

Bederatzigarrena, lagun urcoen emazteric ez defetca.

Amargarrena, besteetan ondafunic ez defetca.

Amar Mandamentu onec bitan sartuten dira: Jangoicoa servidu, ta gauza guztien ganean amadutean, ta ceure lagun urcoa ceure burua leguez. Amen.

JANGOICUAREN LEGUE-
co aguindubar dira
amar.

Lenengo irurac dagocaz Jaincuaren onrriari; ta beste zazpirac guizon guztien onari.

L Enengua Jangoycua maite izatia gauza guztien ganian.

Bigarrena, Juramenturic ez eguitia alperic.

Irugarrena, Domecac, ta Jaijac gordetia.

Laugarrena, Gurassuai lotisia gordetia.

Bostgarrena, ez inor iltia.

Seigarrena, araguzco pecaturic ez eguitia.

Zazpigarrena, ez ostutia.

Zortzigarrena, eguin eztaben gauzaric inori ez ezartia, ta ez guzurric essatia.

Bederatzigarrena, lagunaren Emazteric, ez senarric gura izatia.

Amargarrena, Lagunaren ondassun bide bagacoric ez gura izatia.

§

Amar Aguinde onec bita dagoz sarturic; Jangoicu maite izatian gauza guztia baño gueijago, ta lagun edo proximia gucure buru ba leguez. Amen.

13

CRISTINAU DOTRINEEN
Declaraci6n, edo azaldurea,
itanez, ta erantzuez.

Itaunea. **C**Ristiñava zara?

Erantzüerea. Bai, Jangoicoen graciaz.

Itaun. Cristinaven icen ori non di iatorzu?

Er. Jesu Christo gure Jauna gahic.

It. Cristinövac cer efan gura dau?

Er. Christoren Guizona.

It. Cer adituten dozu Cristo en Guizonaz?

Er. Jesu Christo en Fedea daucana, ceñ den Bateoan artu ebana, eta bera servietara aguinduric dagoana.

It. Cristinäu en señalea ceñ da?

Er.

14

Er. Curutze Santua.

It. Cegaiti?

Er. Cerren Cristo crucificadnaren irudía dan, ceñetan erredimidu gunduzan.

It. Ceimbat gurátara Cristinövac señale orrez usafetandau?

Er. Bitara.

It. Ceñzuc dira?

Er. Ceñaturtea. eta Santi-guetea.

It. Cer da ceñaturtea?

Er. Escumaco orcoro agaz iru Curutze eguita. Lenengoa becoquian, bigarren a oan, irugarre-

10

DOCTRINIA ADIERAZO
teco Itanez, ta
Erantzuez.

Itanduten dot. **C**Ristinau ba zara.

Erantzuten dot. Bai, Jangeicuaeren graciaz.

I. Nundi iatorzu. Cristinau baren icen ori?

E. Jesu-Christo gure Jauna gahic.

I. Cer essan gura dau Cristinaubac?

E. Cristoren Guizona.

I. Cer adietan dozu Christoren Guizonaz?

E. Jesu-Cristoren fedía, eda sinistia dabena, cein artuban Batiuan, eta bera servietaco esquinlic dagoana.

I. Cein da Cristinaubaren señalia?

E. Curutze Santia.

I. Cergaitic?

E. Cerren dan Cristo curutzian josijaren-irudija, ceñetan erosi guenduzan.

I. Cembat modutan eguiten-dau Cristinaubac señale ori?

E. Modu bitan.

I. Ceinzuc dira?

E. Ceñaturia, eta Aitarien eguitia.

I. Cer dá ceñaturia?

E. Escumaco erpurubaz iru Curutze eguitia.

Lenengua becoquiljan, bigarren auan, ta Irugarrena

na bularrean , gure Jangoico agaz berba eguiten dogula.

It. Eracuti celan ?

Er. Curutze Santiaren señailea gaiti, gucure arcio

I.
 etaric libradu gaguizuz,
 gucure Jauna, ta Jangoicoa.

It. Cegaiti ceñatuten zara becoquian ?

Er. Jangoicoac libradu gaguizan pensamentu gues-toctaric.

It. Cergaiti aon ?

Er. Jangoicoac libradu gaguizan berba gues-toctaric.

It. Cergaiti bularrean ?

Er. Jangoicoac libradu gaguizan obra, ta desco gues-toctaric.

It. Cer da sintiguctea ?

Er. Escumaco atz biacaz Curutze bat eguitia, becoquitic bularrera, ta ezquerreco sorbaldaric escumacora, Trinidad guciz Santeari gagozcala.

¹²
 bularrian. Jangoycuaz berba eguiten dabela.

I. Eracutsi celan ?

E. Curutze Santiaren señaileagati, gucure arrieriuetaric, libradu gaguizuz gucure Jauna, eta Jangoycuca.

I. Cegaiti ceñatuten zara becoquian ?

E. Jangoycuac libraguizuz pensamentu gaistuetati.

I. Cegaiti auan ?

E. Jangoycuac librat gaituzan verba gaistuetatic.

I. Cegaiti bularrian ?

E. Jangoycuac librat gaguizuzan eguite, ta gurari gaistuetatic.

I. Cer da Aitiaren eguitia ?

E. Escumaco atzbijacaz Curutze bat eguitia becoquitic bularrera, ta ezquerreco sorbaldaric escumacora Trinidad gutziz santiari gagozcala.

16

It. Eracutsi celan ?

Er. Aitearen, ta Semearen, ta Espiritu Santuaren Icencan. Amen.

I. Eracutsi celan ?

E. Aitiaren, ta Semiaren, ta Espiritu-Santubaren Icencan. Amen.

It. Señale ori noz eguin behar dozu?

Er. Obraten bat asten dogun gucian, edo bearren baten, tentaciño, edo pelliguan an icuiten garreanean: baita bere octi jaguictan, echeti urtaieran, Eleflan sartceran, jatorduan, eta oera etcitean.

It. Cegaiti orrembeste bidar?

Er. Cerrén beti, eta lecu guztian gure arerioac combatietan, eta peiseguictan gaituzan.

It. Ce arerio dirá orrec?

Er. Demonioa, mundua, ta araguaia.

17

It. Beraz Curutzeac arerio orren contra indarra badau?

Er. Bai, Jauna.

It. Virtute ori Curutceac nundi dau?

Er. Christoc bere eriotzaz anche garaitu, edo bencidu citualaco.

It. Curutcea adoretan dozuncan, celan esaten dozu?

Er. Adoretan, eta bedeinquetan zaituguz, Christo, cerrén zure Curutcearen virtutez mundua erredimidu, edo libradu cenduan.

I. Nos eguin biardogu. Cututze ory?

E. Eguite onen bat astendogun guztian, premina, tentacinoe, edo bidlune donguetan arquietan garianian: Batez-bere octi jaquieran, echeti urtaieran, Eleflan sartzeian, jatorduban, ta oera etzieran.

I. Cegaity ayn sarry?

E. Cerrén beti, ta lecu guztietan darraicuzan gueure arerijuac goitu, ta galtzeco azmoz.

I. Ce arerijo dira orrec?

E. Demoniuua, Munduba, eta Araguia.

I. Beraz arerijo orrec goituteco Curutziac indarra dau?

E. Bai Jauna.

I. Nundic jatorce Cututziari indar ory?

E. Christoc bere eriotziaz anche goitu citubalaco.

I. Curutzia adoretan dozunian, celan esaten dozu?

E. Adoretan, ta bedeynquetan Zaituguz Christo,

cerrén Curutze Santuban librau cenduban Munduba.

14